

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Jus Canonicvm R.P. Pavli Laymanni, Soc: Jesu Theologi, Et
Olim In Alma Et Episcopali Academia Dilingana SS.
Canonum Ordinarii Professoris**

Laymann, Paul

Dilingæ, 1666

Capitvlvm IV. Inter cæteras.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62559](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62559)

quidem siue res integra sit, siue non: pendet enim id ex voluntate Principis. Non tamen decet, eiusmodi auocationes fieri cum aliorum præiudicio, & iudiciorum perturbatione; præterquam ex causa, v.g. in pœnam malè procedentis, aut iudicantis.

7 Dico II. Ordinarius & consuetus modus reuocandi iurisdictionem delegatam iste est, vt reuocatio antè vim non habeat, quàm delegato innotuit per literarum auocatoriarum præsentationem. Sumitur ex c. cum contingat 24. hoc tit. & docet Anton. de Butrio in cit. c. audita n. 14. Abb. cit. n. 13, & alij, quos refert & sequitur Thom. Sanchez lib. 3. de matrim. disp. 33. n. 11. & 12. disp. 36. n. 9. & videri potest Suarez lib. 8. de leg. cap. vlt. & quæ docui lib. 1. moral. Theol. cap. 23. n. 28. Eodémque modo iurisdictione, seu in causa procedendi potestas Iudici delegato antè non acquiritur, quàm literæ ipsi præsentatæ sint, c. super eo 12. de appellat. Quare Felin. ex recepta sententia hęc ait n. 11. *Nec conferri, nec auferri iurisdictionem ante literas presentatas;* tametsi de datis literis delegatus aliunde notitiam acceperit. Ratio dari debet, quia hęc est congruentior cum dandæ, tum auferendæ iurisdictionis modus.

Dico III. Si literæ reuocatorie iurisdictionis à prioribus Iudicibus ad instantiam partis emanarunt, tacitè ipsis conditio inesse censetur, dummodò pars impetrans ijs vtatur, prout colligitur ex dictis c. præced. & tradit ex communi Felin. hic n. 11. Auffrelius cit. loco num. 5. & 6. Abb. Panormit. in supra cit. c. audita n. 15.

8 Tertium dictum Pontificis: Si rescriptum ad Iudices vtriusque partis consensu impetratum fuerit, postea verò ab vna parte, altera nesciente, impetretur rescriptum ad alios Iudices, nullà factà mentione de priore rescripto communi consensu impetrato, postè obreptitium censerit debet; Insuper impetrans ad expensas condemnari, quas Aduersarius eius propterea fecit. Ratio prioris partis est; Quòd Roman. Pontifex non solet Iudices ex communi partium voluntate datos, ad vnius partis petitionem

reuocare: sed neque solet Iudices dare, nisi ex partis vtriusque consensu, vt docet Abb. hęc n. 11. Gl. in l. obseruandum 47. ff. de Iudicijs; Quamquam nihil etiam obstat, atque consuetum est, si non ambæ partes adfuerint, Iudicem delegare, quem pars vna petiuerit, quia alteri semper manet integrum eum allata causa recusare, c. causam 17. de offic. delegati, & docet ex communi Decius hęc n. 10. Ratio posterioris partis est, quia dolosè impetrans literas ad alios Iudices, iniusta causa est expensarum, quas aduersarius facere cogitur accedendo, aut curatorem mittendo, si citatus sit: Ergo hoc ipsi datum compensare cogitur.

CAPITVLVM IV. Inter cæteras.

PARAPHRASIS.

Archiepiscopus Eboracensis consuluit Alexandrum III. Papam; quid agendum, si Pontifex de duobus sub disiunctione inquiri mandauit: quorum vnum verum reperitur, & alterum falsum: Exempli causa vtrum Rector ecclesiæ ex sacerdote illegitimè genitus sit, vel curam ecclesiæ illegitimè acquisierit; &, si ita esse compererit, eo remoto, parochiam alteri conferat; Respondet Papa, satis esse, quòd alterutrum delegato compertum fiat, vt ad amotionem, & ad alterius promotionem deuenire debeat, Idémque in simili- bus casibus obseruandum esse.

SYMMARIVM.

1. Si Princeps mandat in rescripto de duobus inquiri alternatiuè, ad certum effectum consequendum, sufficit alterum delegato compertum fieri.
Ita in alternatiuis contractibus & promissionibus satis est alterutrum impleri à debitore, cuius est optio.
2. Interdum vocula alternatiua Aut, Vel, posita in obligatione aut mandato, non tribuit optionem, sed ordinem seruandum significat.

3. In

3. *In rescriptis iustitia, aut literis gratia subinde copulativa Et ponitur pro disiunctiva,*

NOTANDVM I. Si Princeps in ordine ad certum effectum mandet de duobus alternatiuè inquiri, sufficit alterum coram Commissario ostendi. Ratio est, quia ad veritatem enunciationis alternatiuæ satis est, si alterutra pars subsistat: sed ad veritatem copulatiuæ enunciationis vtriusque partis verificatio requiritur, §. penult. Instit. de hæred. instituendis.

Eademque doctrina etiam in contractibus & promissionibus locum habet, iuxta reg. 70. in 6. *In alternatiuis debitoris est electio, & sufficit alterum impleri.* Idque extenditur in l. penult. C. de condict. indebiti; si quis debitor duarum rerum sub disiunctione, vtramque per errorem soluerit, ratus videl. vtramque copulatiuè se promississe, optionem ei competere repetendi quam maluerit; sicuti & dandi optionem habere debebat.

In pœnis verò à lege, aut homine sub disiunctione ob crimen decretis, distinguunt hic Abb. n. 5. Felin. n. 7. Num verba ad rem dirigantur, v. g. *soluat centum aureos, aut exulet à ciuitate*; tum optio ipsi reo relinquatur: An verò ad Iudicem referantur, *puniatur centum aureis, vel exilio*; tum iudicis arbitrio res committitur. Et verò in dubio, præsumendum ad Iudicem referri: quandoquidem pro varietate personarum, & circumstantiarum, varia pœna decerni solet; idque arbitrari ad Iudicem propriè pertinet, l. respiciendum. 11. l. aut facta. 16. ff. de pœnis.

2 Porro pro maiore intellectu, duas bonas doctrinas afferre libet ex Gl. super cit. reg. 70. Prima, Interdum siue ex loquendi modo, siue ex materia subiecta apparet, voculam alternatiuam *Aur. Vel.* positam in obligatione aut mandato, non optionem tribuere, sed ordinem seruandum significare. Cuius rei exemplum extat in l. cum pater 79. §. à te peto ff. de legatis 2. Item, si dux belli militi dicat, *agere dederit hostem, cumque*

repelle; aut fuge; sensus est, si repellere non possis, fuge; Item si lex aut Superior Iudici præcipiat, vt criminofum aureis centum mulctet, aut flagellet; videtur significari, pecunijs mulctandum esse; at verò in defectu, si pecunias soluere non possit, in corpore puniendum.

Altera. In rescriptis iustitiæ, ac literis gratiæ seu dispensationibus quandoque copulativa *Et ponitur pro disiunctiva* l. sæpe 53. ff. de verb. significat. Si videl. spectatâ materiâ subiectâ, ac intentione & consuetudine mandantis, vnum ex pluribus membris seu partibus sufficit ad propositum effectum aliquem. Exemplum est in c. 2. supra hoc tit. Si Papa mandet Commissario, vt, si ipsi constiterit beneficiarium conuictum esse de periurio, & beneficio renunciâsse (vtrumque enim horum propositum erat Pontifici) reum inde remoueat, atque alteri conferat; videtur hoc in casu sufficere, si pars altera verificata sit. Quare Gl. ibidem ait ver. & perpetuò: *Si alterum per se sufficit ad remotionem alicuius, sufficit si alterum probetur; licet copulatiuè ea duo mandentur.* Et paulò post: *Nunquam fuit intentio Dom. Papa, vt vtrumque necesse sit probare.* Limitat verò ibidem: *Nisi expressè mandetur, quòd vtrumque probari debet; Vel si aduersarius seu impetrans ad vtrumque probandum se expressè obligarit, arg. c. licet 9. vbi id notat Gl. ver. se adstrinxit, de probat. Videri potest Rebuffus de rescript. & literis regijs in præfat. num. 57. & seqq.*

Eandem porro doctrinam locum etiam habere in quibuscunque gratiæ commissio-nibus, & dispensationibus, annotatur in dec. 7. Rotæ Rom. in nouis: *Licet plura Capitula in commissione obienta narrentur, quorum aliqua sunt falsa, aliqua vera, si ex veris potest sequi effectus & conclusio, valet commissio.* Et Nauarr. in consil. 7. hoc tit. edit. 2. *Quando in aliquo libello, commissione vel privilegio, ponuntur multa causa, etiam copulatiuè, que non omnes sunt de iure necessaria ad operandum aliquem effectum, sufficit, vt vna illarum, qua illum operari potest*

est, si vera. Videri etiam potest Felin. in c. 2. n. 21, & seqq. hoc tit.

NOTANDUM II. Si Princeps Iudici formam secundum iustitiam procedendi in vna causa præscribat, eandem quoque in alijs similibus obseruare debet. Ita hic, & in l. non possunt 11. ff. de legibus. Dixi de hac re in c. 3. de Constit.

CAPITVLVM V.

Si quando.

PARAPHRASIS.

- 1 Alexander III. Papa scribit ad Rauennat. Archiepiscopum, si quando literæ Papales ad eum dirigantur, quæ ab æquitatis ratione quippiam alienum continent, quod turbari ideo non debeat: sed negotij, pro quo scribitur, naturam & qualitatem diligenter considerans, aut mandatum impleat; aut quare implere non possit, causam rationabilem per literas proponat. Neque enim Pontifex ægrè fert, ea mandata non impleri, quæ obreptitiè seu per prauam suggestionem emanarunt.

SUMMARIUM.

1. *Is, ad quem dirigitur rescriptum Papæ, ei parere debet, vel rationabilem causam assignare, cur parere non possit.*
2. *Si Princeps aliquid insolitum, à ratione alienum, vel contra publicam vtilitatem committat, aut mandet, non est executioni mandandum, sed noua declaratio & noua iussio petenda. Idem iuris est in vniuersalibus legibus.*
3. *Principi mandanti quod est contra conscientiam, aut licite impleri non potest, parendum non est: neque Officiario quamuis constituto cum plenitudine potestatis v.g. Legato Generali belli, si mandet, quod respubl. manifestè noxium, aut intentioni Principis contrarium.*
4. *Princeps ægrè ferre non potest, si re-*

scriptum eius obreptitium tanquam iniquum, & à ratione alienum arguantur.

NOTANDUM I. Si Princeps aliquid insolitum, à recta ratione alienum, aut contra publicam vtilitatem committat, aut mandet, non est executioni mandandum, sed declaratio & secunda iussio petenda. Ita etiam habetur in Authent. Vt nulli Iudicum. §. Et hoc verò iubemus, collat. 9. & c. cum teneamur 6. de præb. vbi dicitur, non esse exequendum mandatum, si id sine scandalo fieri non possit. Videri potest Inno. in c. inquisitioni, de sent. excomm. & S. August. ferm. 6. de verb. Domini, relatus in c. Qui resistit 97. causa 11. q. 3. Gl. in l. 3. ver. Iudices, C. Si contra ius & c. Non timeant miserari Prælati, si veritatem sequantur (arguendo falsitatem) cum Deo & Papa per hoc placeant. Baldus in l. vlt. n. 5. C. Sententiam rescindi non posse, vbi ait, *Clausulam ex certa scientia non operari in his, quæ Princeps presumitur ignorare, vt sunt facta, commercia & bonæ consuetudines locorum.*

Eandem porrò doctrinam non malè existimat Suarez lib. 4. de legib. cap. 16. n. 7. locum etiam habere posse in vniuersalibus Pontificijs legibus: Si videl. lex pro vniuersa Ecclesia, & tota v. g. Europa edita, vni regno aut prouinciæ, ob speciales causas à moribus hominum nimis discrepare, aut seruatu difficillima videatur; expectandum esse, donec Pontifex informatus, iterum rescribat. Imò, addit Suarez, si clarum, seu indubitatum sit, legem nouiter editam ob speciales causas, & consuetudines loci, nequaquam conuenientem esse prouinciæ, obligationem eius per se cessare: Eò quòd Pontifex locorum specialia ignorare censetur c. 1. de Constit. in 6. Et non velle aliquid insolitum aut abhorrens à fidelium moribus statuere, aut præcipere. Vide quæ dixi lib. 1. moral. Theol. tr. 4. cap. 3. n. vlt.

QUESTIO est: Si Papa clerico, qui notoriè indignus est, mandet beneficium conferri, vtrum Commissarius parere debeat? Respondeo cum Abbat. hic n. 3. Ioann. Andr.